

JORDI PLAY

Josep Massot i Muntaner, autor d'*Els segadors*. De cançó popular a himne nacional de Catalunya, ahir

Josep Massot i Muntaner presenta el seu estudi sobre l'himne català L'origen d'«Els segadors»

JOSEP MASSOT
Barcelona

El 1983, Max Cahner, llavors conseller de Cultura, va encarregar a Josep Massot i Muntaner, Oriol Martorell i Salvador Pueyo que redactessin un text sobre els inicis i l'evolució d'*Els segadors*. El pare Massot corregeix i amplia les seves investigacions a *Els segadors. De cançó popular a himne nacional de Catalunya* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat), que ahir va ser presentat en la Setmana del Llibre per Josep Maria Solé i Sabaté.

La cançó va ser composta com un romanç de notícies, segons el model castellà, per fer una crida al poble català perquè s'alcés en armes durant l'inici de la guerra dels Segadors i abans que prenguéssim un caire republicà i francòfil. El romanç dona compte dels excessos a Catalunya dels terços del comte d'Oliveres i de l'entrada sagrant dels segadors a Barcelona durant el Corpus de Sang. Salvador Rebés ha exhumat recentment un fragment de la versió més antiga (1852), encara que el primer editor del text del XVII transmès per tradició oral va ser Milà i Fontanals el 1882 amb els versos que comencen

“Ai ditxosa Catalunya / qui t'ha vista rica i plena!”. La cançó va passar desapercebuda fins que Francesc Alió la va incloure a *Cansons populars catalanes* (1892) amb diverses manipulacions: comença amb “Catalunya, comtat gran”, quan Catalunya mai no va ser un comtat i, sobretot, s'inventa el refrany: “bon cop de falç, defensors de la terra”.

I la melodia? “La melodia primitiva de la cançó –diu Massot i Muntaner– no correspon a l'actual i no

“La melodia primitiva de la cançó històrica no correspon a l'actual”, diu l'investigador

ha arribat cap transcripció de la que s'utilitzava a Catalunya durant el segle XIX, abans que tingués nova vida gràcies als orfeons i al moviment catalanista. Només se n'han recollit versions folklòriques cantades durant el segle XX, molt diferents de la que es va popularitzar com a himne”. Francesc Alió, en un procediment habitual en els cantaires populars, “va adaptar al text una melodia corresponent a un altre text que es referia a altres

segadors”, una cançoneta picant de la plana de Vic que li va cantar mossèn Collell davant l'escàndol de Jacint Verdaguer. El pare Massot en recull la lletra, menys explícita, però també menys grollera que altres versions: un segador que “sega”, “el camp de civada” d'una dama; ella li reclama “segueu arran, que la palla va cara, segueu arran”, i quan ella li demana que quantes vegades, ell diu que amb ella ja en van trenta, i més n'hauria segat “si la falç no es'gués brincada”. D'aquí el “bon cop de falç, defensors de la terra” ideat pel poeta Ernest Moliné perquè Alió l'introduís al romanç històric. Massot i Muntaner considera simplista i poc fonamentada la hipòtesi de Josep Ayats: que la cançó històrica del XVII va prendre com a model la melodia i la versificació de la cançó eròtica.

Després, Emili Guanyavents va compondre una nova lletra (l'actual), sense elements religiosos. Durant un temps es va cantar l'antiga (Orfeó Català, conservador) i la nova (Catalunya Nova, progressista) i fins i tot la Lliga (no agradava que el poble cantés “quan volem seguir cadenes!”) va intentar substituir l'himne per *El cant de la senyera*. Si l'himne va triomfar va ser, segons Massot i Muntaner, perquè “com més es prohibia més èxit tenia”.●